

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

III. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 NOVEMBER 1914.

Nr 22.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 447 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1914 1 krona. Lösnummer 5 öre.

4:de kvart. 1914 pris 30 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr.

75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Annonsavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 456.

9 f. m.—7 e. m.

Den moderna maktläran och kvinnorna.

Vi kvinnor ha länge sedan fått höra, att det betyder ingenting, om våra krav äro "rättvisa" eller icke; vad det kommer an på är statsnyttan. Endast det som är nyttigt för staten är rätt; den rättvisa som bara bygger på moral och förnuft har överhuvud intet med staten att göra. På senaste tid har även statsnyttan försvunnit som rättskriterium; med världskriget som illustration förkunnas nu, att den har rätt, som har makt att erövra och behålla. Om det han erövrar och behåller är andras egendom, det spelar ingen roll; om han för att erövra och behålla måste trampa under fötterna andra människors högsta livsvärden, deras nationalitet, deras självständighet, det gör intet; styrkan och makten, det är rätten. Man skulle tro, att i ett litet land som Sverige skulle rena självbevarelsedriften mana var och en att till det yttersta bekämpa en sådan teori; man tycker också, att för den som sitter inne med aldrig så litet andlig kultur, skall en så primitiv ståndpunkt verka löjeväckande i stället för lockande. Det är med ångest man ser, att denna läras förespråkare i vårt land äro personer, som ha pretention på att vara andliga ledare, och att läran anammas av en stor del av landets bildade ungdom, de som inom få år skola ta landets öden om hand.

Vi skola icke här diskutera denna läras innebörd i förhållandet mellan nationerna; läran har gjorts gällande som universell princip; även i det inre politiska livet skall det heta: den som segrar har rätt, ve de besegrade. Vi se visserligen att prof. Kjellén, som väl är lärans överstepräst här i landet, nu i viss mån viker undan; det är endast i ett nödläge, man får handla efter den

Vad mig själv beträffar, så tvekar jag icke ett ögonblick att göra min plikt. Jag önskar framhålla det argument, som jag tillmäter det största värdet — moderns rätt att göra sin röst hörd, då det gäller att forma det samhälle, som skall omgiva hennes barn. Hon har visat sig vuxen varje ansvar som pålagts henne.

Giv henne rösträtt!

WILLIAM JENNINGS BRYAN

Statssekreterare i Förenta Staterna.

na princip; men dels kan man vara rädd att prof. Kjellén förbehåller sig själv att bestämma, när ett sådant nödläge har inträtt, dels kan man ingalunda vara säker på, att adepterna äro viliga att göra samma inskränkning.

Vad vi kvinnor ha intresse av, är hur det under en dylik samhällsregim skall gå med de samhällsfrågor, som ligga oss särskilt om hjärtat. Vi kunna aldrig vara de segrande; vi ha ännu icke ens det samhälleliga vapen, med vars hjälp segern skall vinnas, och revolutionära vapen vilja vi ej tillgripa. Det gäller ej endast våra egna kvinnofrågor; allt socialt reformarbete sker för de svagas skull och på grund av deras krav. Behöver den segrande styrkan endast ta hänsyn till sin egen fördel, så blir dess första tanke att säkerställa sin maktställning, och då ger den ingen annan grupp möjlighet att bli stark; den kvinnliga rösträtten finge då vänta länge på sitt förverkligande. Hur går det med nykterheten, när brännvinet så bra tjänar till att förslöa och försvaga de farliga fattiga, och de mest lidande bara utgöras av olyckliga kvinnor och barn? En förbättrad folkskola och ökad allmän upplysning blir det icke mycket lönt att yrka på; sundare bostadsförhållanden och egna hem, skolbespisning och skollovskolonier, allt sådant gör endast folket anspråksfullt och svårhanterligt; en humanare fattigvård gör dem obenägna att arbeta. Allt detta ha vi kvinnor hållit på, höger som vänster, därför att vi tyckte, att det var rätt; men är rätten synonym med makten, så existerar ingen rätt för de små i samhället.

Kvinnorna ha svårt att släppa moralen och rätten; instinktmässigt vädja de till dem som det, vilket bör vara det högsta rättesnöret för samhället likväl som för individen. Det är till och med troligt, att ifall verkligen den moderna maktläran skulle lyckas genomsyra hela högern såsom politiskt parti, så skulle massor av kvinnor lämna

Några erfarenheter från en hjälpbyrå.

Jag träffade häromdagen en äldre dam bland mina bekanta, ensam och mycket förmögen, som på tal om förhållandena just nu alls icke kunde förstå, vartill hjälpbyråerna skulle tjäna och varför sådana inrättats. "Vi skämma bort folket", sade hon "och vi lägga ytterligare hyende under svenskarernas största last, oförmågan att spara." Hon fann det mycket sorgligt att svenska arbetare med deras stora löner inte ha så mycket hopsparat att familjen kan reda sig, när mannen för någon tid kallas ut i fosterlandets tjänst. Och hon slutade naturligtvis med att till ytterligare belysning av sin åsikt draga fram arbetarhustrurna, som köpa maten färdiglagad och dyr på magasinet, som taga hem rökt lax och andra delikatesser och som utgöra de stora affärernas bästa kunder på dyrbara och opraktiska barnkläder.

Jag hörde på henne utan att ens göra några försök till invändningar. Disponerar man som hon för ensam och egen räkning 25,000 kronor om året, då saknar man nämligen nästan alla betingelser att kunna sätta sig in hur den arbetarhustru har det som skall få 25 å 30 kronor i veckan att räcka till mat och kläder, hyra, ved och skatter för en familj på man, hustru och 4 å

detta parti. Men prof. Kjellén och doc. Böök äro ej det nuvarande högerpartiet, och om den ungdom, som skulle bli framtidens höger, kan man ju ännu hoppas, att den skall få bättre förstånd längre fram, då den får större insikt och mera erfarenhet. Men nog kan det vara skäl att hålla ögonen på dem; allt det vi såsom kvinnor älska och värda måste i maktlärens luft förtvina; endast aktningen för rätten kan ge oss vad vi önska och begära. Den, som "i segerns stund ger ingen nåd och känner intet förbarmande", kunna vi ej följa varken i seger eller i nederlag; och endast det som vi i nederlaget kunna hålla fast vid och vara trogna emot, förtjänar att segra.

Anna Wicksell.

5 barn. Och man kan heller inte förstå, vad det i själva verket riktigt betyder, när hustrun en dag plötsligt och oförberett står utan denna regelbundna veckokomst, vars användning är på öret noggrant uträknad förut.

Så jag lät henne, förvissad om invändningars gagnlöshet, oemotsagd fortsätta. Men medan jag hörde på henne, såg jag liksom i en lång rad draga förbi mig alla de kvinnor, som under de gångna månaderna kommit upp till oss på hjälpbyrån och på undantagen när stämde de icke alls med den bild av den svenska arbetarhustrun, som min ärade och förmögna vän sökte ge mig. Jag såg de unga hustrurna med små barn tätt på varandra, vilkas omvårdnad gävo modern mer än nog att göra, men där hon i alla fall med största tacksamhet tog emot skjortsömnad för att kunna bidra till sin och barnens försörjning, jag såg de gamla hustrurna, som dagliga bekymmer och en stor barnskara gjort utslitna i förtid, jag såg alla dem, för vilka mannen, i stället för att vara stödet och försörjaren, endast utgjorde ett ytterligare bekymmer, och sist i raden kom en och annan, som alldeles särskilt fäst sig i mitt minne. Där var modern, som försörjde sig och 4 barn med ett sy skjortor för 1,50 pr dussin, där var den gamla fabriksarbeterskan, som ensam och utan hjälp fostrat upp en hel skara, sedan mannen efter det 13:de barnets födelse övergivit henne och där var många, många flera, vilkas liv och gärning man i aktning måste böja sig för.

Å andra sidan — naturligtvis finns hon, hustrun, som är slarvig och oduglig, som missköter hemmet och ekonomin, som aldrig får pengarna att räcka och som köper färdigt och dyrt och dåligt av alla de slag. Men var finns det samhällslager, där alla äro lika utomordentligt utmärkte eller lika utomordentligt dåliga? Även arbetarhustrurna kunna få ha rätt att bedömas var och en efter sitt slag och lyckligtvis är genomsnittet bland dem sådant, att talet om bristande sparsamhet alls icke träffar in på dem. Tvärtom. Man blir ofta fullkomligt slagen av deras märkvärdiga förmåga att få ut det mesta tänkbara av det minsta möjliga. Mjolk, mjöl eller fläsk bliva icke billigare därför att det är en arbetarhustru som köper, skor och strumpor till man och barn äro en lika tyngande och nödvändig utgift för dem som för andra mödrar, hyra, ved, skatt, så därtill de oförutsedda och därför kännbaraste utgifterna för sjukdom och sådant, allt måste veckoslanten räkna till. Är man själv husmor och vet vad som går åt i ett vanligt hushåll, då förstår man nog vilka stora krav det i själva verket är, som ställas på kvinnorna i arbetarhemmen. Utan egentlig utbildning för sin uppgift som de äro och med endast en hård och tvingande nödvändighet som läromästare, är det gott att de kunna fylla dessa krav, så pass som de göra.

Ivar Hæggströms Boktr. A.-B.
26 Gamla Kungsholmsbrogatan 26
Allt slags boktryck.

LAGERSONS
SKOMAGASIN
Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

VASA försäkringstagare äro samtidigt liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkrade.
VASA försäkringsprinciper äro praktiska och moderna.
VASA har agenter landet runt.
VASA antager nya agenter, där sådana ej förut finnas.

Mer än 14000 kvinnor
försäkrade i
SVENSKA LIF
Skandinavians största ömsesidiga livbolag.

Att viljan till att försöka lära sig att göra det ännu bättre, för övrigt alls icke saknas, det visar den glädjande nog starka tillströmningen till de av Kvinnornas uppbyggda livsmedelskommitté anordnade demonstrationerna i matlagning. Där har kommit många flera än som kunnat tagas emot och intresset, särskilt för användningen av koklådor, har varit mycket stort.

Vad har det nu i allmänhet varit för kvinnor, som kommit upp på byråerna för att söka hjälp i sina genom mobiliseringen eller genom kristiden iråkade bekymmer? Vanliga hjälpsökande har det på undantagen när icke varit. Från registerbyrån ha deras namn kommit tillbaka såsom okända, diakonissorna i församlingen ha icke känt till dem och man har ofta icke behövt tala med dem lång stund för att förstå att detta var första gången de behövt anlita hjälp. Flertalet av de hjälpsökande ha utgjorts av ordentliga arbetarfamiljer, som under vanliga förhållanden reda sig och med stor sparsamhet lyckas få inkomster och utgifter att gå ihop. Så kom mobiliseringen, männens veckoavlönning uteblev, den sparade slanten, där sådan fanns, gick åt under augusti, det dröjde med statsunderstödet och så en dag voro alla tillgångar, alla möjligheter slut. För många var det nog en tung väg att vandra, när de som sista utväg måste gå till hjälpbyrån, men då de där fingo klart för sig, dels att det icke var fråga om fattigvård, för vars efterräkningar gentemot mannen de voro mycket rädda, dels att de fingo snar och ögonblicklig hjälp för åtminstone det värsta matbekymret, då lätade de upp. Men ångesten och oron för hur allting skulle gå för dem, den släppte dem icke. Där var oron för mannen, hur han hade det och om han skulle få behålla sin plats, när han kom tillbaka, där var ångesten för, var man skulle få medel ifrån till alla de nödvändiga utgifterna nu på hösten, när barnen måste ha kläder och skor och 1:sta oktober stundade. Och där var många andra bekymmer som kommo tårarna att rinna. Men trots allt, hur svårt och ångsligt det än var, klagade över mobiliseringen, som närmast vållat deras svårigheter, det gjorde de icke. Den var en nödvändig åtgärd, som man självklart måste finna sig i. Vad som däremot gång efter gång lyste fram, det var den starka och instinktiva rädslan för det ohyggligaste av allt, kriget. Kriget, som skulle beröva dem mannen och ställa dem i elände ensamma med barnen, det var det hotande spöke, inför vilket allt annat krympte ihop. Utan att ha varit med om det, veta ju ändå kvinnorna att ytterst blir det änkor och barnen som dyrast få umgälla kriget.

Det lärer de svenska arbetarna till heder att de skött sig i krigstjänstgöringen såsom de gjort. Men det lärer också de svenska arbetarhustrurna till lika stor heder, att de modigt och duktigt burit sin del av bördan, som nog icke varit den minsta.

Karin Fjällback-Holmgren.

Äkta makar!

Försumma icke inbördes testamente! Uppsättes för Kr. 5:— Råd och upplysningar Kr. 2:— Å
JOH. J:SON CARLOS ADVOKATBYRÅ
Ad. Fredr. Kyrkogata 15. Telefoner. Exam. jurister

Zenegin Viktigt o. erkänt läkemedel för

Lungsiktiga o. Bröstsvaga.

Försäljes å alla svenska apotek.
Pris Kr. 7:50 pr flaska om 800 gr

Orttextfabriken Zenegin, Stockholm.

När kvinnor räcka varandra hjälpande händer.

Det är med känslor av glädje och stolthet, som vi rösträttskvinnor världen runt emottagit underrättelsen om den storartade donation, som i dessa dagar, genom mrs Frank Leslie's — född friherrinna de Razus — testamente, tillfallit rösträttsrörelsen i Amerika.

Det säges att den sålunda donerade fonden överstiger 1,500,000 dollars. Denna stora förmögenhet är överlämnad till mrs Chapman Catt, att under hennes förvaltning användas för kvinnornas rösträttsrörelse i Amerika. I testamentet finnes icke någon föreskrift om användningen av medlen, utan detta är helt och hållet överlämnat åt mrs Catts bestämmande, vilket vittnar kraftigt om det obegränsade förtroende mrs Catt åtnjuter.

Testamenten till förmån för kvinnornas rösträtt äro icke ovanliga i Amerika. För några år sedan lämnade mrs Sarah Eddy i Providence 40,000 dollars till rösträttsarbetet — 20,000 till Susan B. Anthony och 20,000 till Lucy Stone. Genom denna gåva möjliggjordes utgivandet av den digra boken "Kvinnorösträttsrörelsens historia i Amerika" och grundandet av "Woman's Journal and Suffrage News", världens mest spridda rösträttstidning. — Doktor Elisabeth Hussey i New Jersey gav för några år sedan i sitt testamente 10,000 dollars till rörelsen och mrs Willie i Rochester 5,000.

Detta i den s. k. nya världen, i den gamla däremot är det mycket sällsynt att kvinnor i sina testamenten tillgodose sådant, som kommer under rubriken kvinnosak, som man vanligen anser vara himmelsvitt skild från det man inom filantropien ömmar för, såsom fattiga, sjuka, barn eller djur etc.

Och likväl är kärnan densamma: arbete för bättre samhällsförhållanden. Men kvinnosaken — särskilt inom den rösträttsrörelsen — går djupare än filantropien. Den avser *förebyggande* av nöd och elände, istället för det eviga plåstrandet och lappandet som männen anvisat oss kvinnor. Vi få förbinda sår, men vi få icke hindra att de tillfogas. När vi äntligen tröttnat på att lappa och plåstra, läka och lindra, där ett förnuftigt ingripande i tid kunnat hindra skadan, så räcka vi ut våra händer efter stöd och hjälp. Vi se med klara, vakna ögon vad som behöves: solidaritet och förstående mellan kvinnor, och så — *pengar*.

Vid tre tillfällen har kvinnornas rösträttsrörelse hos oss fått mottaga do-

nationer. Först och främst den vackra donationen av fru Martina Bergman-Österberg å 50,000 kr. till sociala kurser för landsbygds kvinnor, sedan fröken Lotten von Krämers testamentariska gåva å 500 kr. till Stockholms F. K. P. R. och i år den av rösträttskvinnor sammanskjutna fonden "Klara Lindhs minne", avsedd för vår tidning Rösträtt för Kvinnor.

För allt detta vårt varmaste tack, men — det behöves mer.

Är det många som förstå vad arbetet för en idé kostar? Eller vilka kvinnor det egentligen är som kämpa för rätten att få avhjälpa samhällsnöden?

Anställ en generalmönstring, och ni skall snart få se, att en mycket stor skara av dem, som nu arbeta för bättre villkor åt kommande generationer, äro kvinnor som ge sin knappt tillmätta tid, sin knappt tillmätta arbetslön, sin av kampen för dagligt bröd försvagade hälsa, samt dessutom i många fall utsetta sig för risken av förmäns, anhörigas och vänners klander och ogillanden. Offer, som en varm människokärlek och en stark rättfärdighetskänsla villigt ger, men som kunde så betydligt underlättas genom ekonomiskt stöd av bättre lottade arbetskamrater i mänsklighetens tjänst.

I tidningen "Woman's Journal", som grundades genom den förut nämnda donationen till Lucy Stone, finnes i nästan varje nummer infört ett testamentsformulär, som jag ber att få försvenska sålunda:

Såsom uttryck för min yttersta vilja giver och testamenterar jag härmed till tidningen Rösträtt för Kvinnor, utgiven i Stockholm, en summa av — till upprätthållande och utvidgning av tidningen och till förmån för de principer den förfäktar.

Genom att rikta våra med denna världens goda försedda rösträttskvinnors uppmärksamhet på detta testamentsformulär avses icke endast hjälp åt rösträttsrörelsen, utan även en hjälp åt dem, som med sina medel vilja bidra till bättre och rättfärdigare samhällsförhållanden för en lidande mänsklighet, och som samvetsgrant pröva vilka vägar, som leda till detta mål.

Kvinnorna måste hjälpa varandra i ärlig strävan för frihet och mänsklig rätt.

Frigga Carlberg.

Sveriges första kvinnliga trädgårdsarkitekt.

Till de yrken och arbetsområden, som den kvinnliga företagsamheten slagit under sig, hör även trädgårdskonsten, denna för vår arkitektur och våra parker så betydelsefulla konstgren. Pionjär i dubbel bemärkelse är fröken Ester Claesson, som efter slutade studier utomlands återvänt till Sverige för att utöva sitt yrke som trädgårdsarkitekt. Hon är nämligen inte bara den första kvinna som skaffat sig en grundlig utbildning både som trädgårdsmästare och trädgårdsarkitekt, utan hon är över huvud taget den första, som i modern mening utövar detta yrke i vårt land.

Efter att ha genomgått en trädgårdsskola i Danmark och en teknisk skola i Wien, avslutade fröken Claesson sina studier hos den banbrytande arkitekten, professor Ol-

brich i Darmstadt, där hon hedrades med uppdraget att planera och övervaka anläggningen av en trädgård. Senare fortsatte fröken Claesson sitt arbete hos flera tyska arkitekter och ägnade sig även åt ett grundligt studium av Englands gamla vackra trädgårdskultur, som vid Collegen och de äldriga herresätena fått typiska uttryck.

I somras gav fröken Claesson i Åtvidaberg en kurs i trädgårdskonst, rik på många nya tankar och uppslag och i Stockholm höll hon föredrag vid Slöjdföreningens sammanträde den 15 oktober.

Utom anläggningar vid Älghammar och Åtvidaberg har fröken Claesson fått det viktiga uppdraget att i samråd med professor Clason uppgöra en plan för ordnandet av platsen framför Riddarhuset i Stockholm.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ

Allm. Telefon 201 68

68 VASTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM.

Rikstelefon 144 68.

Utför alla Juridiska o. PRIVAT-DETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Alltid väl sorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGREN'S FABRIKATER.

Allhelgonadagen 1914.

Söndagen den 1 november talade Ellen Key i Stockholm om Kriget, freden och framtiden. Odéons stora sal var till trängsel fylld och Ellen Keys många vänner visade genom ovationsartade applåder sin glädje över att åter se henne ibland sig. Den spända uppmärksamheten under föredraget vittnade inte bara om den personliga attraktionskraft den frejdade talarinnan utövar, utan var även ett bevis för att hennes föredrag var ett ord i sinom tid, det ord på vilket många väntat, ett offentligt uttalande mot alla de våldsbragder som belasta vår tid och beröva den dess utvecklingsmöjligheter.

Ellen Key inledde sitt föredrag med att erinra om Allhelgonadagen, då Söderns folk vandra till sina käras gravar för att där söka bönen tröst, men hur de, som nu sörja, även förnekas den trösten, ty de fallna ha bränts i stora högar, så som man om hösten bränner de vissna löven. I en serie målade och på samma gång fasansfulla bilder skänkte talarinnan ett starkt intryck av krigets förbannelse, ett intryck, som etsades in på dem som lyssnade till henne. Den materiella skadan är oerhörd, men kan efter några årtionden utplånas och är ett intet i jämförelse med de stora andliga värden, som under denna tid tillintetgöras. Efter att ha klargjort att den vinst kriget medför ingalunda svarar mot offrets oerhördhet, övergick talarinnan att visa hur pacifister och socialister nu fått mera rätt än de själva önskat, då de förutspått, att den vansinniga kapprustningen staterna emellan nödvändigt måste leda till världskrig. Striden har stått mellan statsenhets-tanken och folkenhetstanken, och det var Ellen Keys fasta tro att den senare skulle utgå segrande ur detta krig.

Man ser redan nu tecken till nya själs-tillstånd, och ett av de löftesrikaste är känslan av krigets barbari. På fredsvännernas förmåga att gripa in i fredsslutet beror det ytterst om framtiden skall bli sådan, att en ny kraftutveckling i Europa kan bli möjlig.

Sista delen av sitt på så många synpunkter rika och givande föredrag ägnade Ellen Key åt kvinnorna och deras uppgift i fredsarbetet. Den stora ljusningen fann hon vara, att oaktat många framstående män deltagit i nationallhatets orgier, dock ingen enda verkligt betydande kvinna tagit del däri. De ha tvärtom manat till tolerans och objektivitet. På ett enastående sätt ha kvinnorna visat sin förmåga av organisation och offervillighet. Den sociala verksamheten måste ha övertygat dem om att en social omdaning är nödvändig, och likaledes måste de, som nu arbeta i Röda korsets tjänst, inse det vanvettiga i att lindra plågor och förbinda sårade, blott för att de ånyo skola utsättas för nya faror. När det kvinnliga medlidandet växt till samlad vilja och klarnat till medveten tanke, då skola kvinnornas händer gripa styrande in i världsomloppet, och då skola de fordra medbestämmanderätt i fråga om de mål, för vilka folken offras.

När Ellen Key tystnat, bröt en storm av applåder lös från dem, som andäktigt lyssnat till hennes ord och värmts av hennes ljusa, ideella tro på framtiden.

G. H. E.

Var skall man få ett gott kaffe!

Nykterhetskaféet & Konditoriet

S:t Eriksgatan 30. Allm. Tel. 237 28.

Obs! Enskilda rum finnas för komitéer och sällskaper.

Fra Norge.

I medlemsmöte 29 Oktober beslutades Kvindestemmeretsforeningen opløst.

Denne var vor ældste stemmeretsforening. Den blev stiftet i 1885 efter et foredrag om stemmeret for kvinder, holdt af Gina Krog i den aaret i forveien stiftede Norsk Kvindesaksforening, som ikke hadde vaaget at ta stemmeretten med i sit arbejdsprogram.

Foreningen talte efter dette første møte 10 medlemmer; der var ikke mange kvinder her i Kristiania, som den gang hadde mot og fremsyn nok til at gaa med til noget saa radikalt som det at arbeide for at skaffe kvinder stemmeret. Administrationen av foreningen blev indrettet saa enkelt som mulig. Ingen fast kontingent avkrævedes, ingen love var skrevne, ingen egentlig bestyrelse hadde den heller. Bare en formand — Gina Krog — og en viceformand — Anna Rogstad — som ledet det hele. Men efterat foreningen i 1888 hadde holdt sit første store, overordentlig vellykkede, offentlige agitationsmöte, kom der vind i seilene, og medlemmer i foreningen. Talere for kvinders stemmeret blev sendt ut. Man "delte landet mellem sig" — som det het — og vore mest fremragende pionierer paa kvindesakens omraade var uavlatelig i ilden. Saken var at et hvilende grundlovsforslag, som gik ut paa at gi stemmeret til de kvinder, der opfyldte grundlovens stemmeretsbetingelser, skulde frem i Stortinget, og det gjaldt at samle underskrifter til fordel for dette. Resultatet var, at 4,533 kvinder erklærte, at de ønsket stemmeret. Et udmerket resultat syntes man dengang — i 1890 —! De 10 første medlemmer hadde mangedoblet sig nu. Senere har Kvindestemmeretsforeningen holdt mange og udmerkede offentlige möter, og foreningen vokste, og dens indre organisation ordnedes litt efter litt. Arbeidet tok fart, og aar efter aar indsendtes petition paa petition til Stortinget. Uten resultat i mange aar.

Fra første stund av gik arbeidet ut paa altid at kræve stemmeret for kvinder paa samme betingelser som mænd til enhver tid hadde den. Dette var grundloven for foreningen, dens eneste uskrevne lov. I 1897 foreslog Anna Rogstad at man herefter skulde gaa frem ad en mere praktisk linje, idet hun mente at det muligens vilde lykkes at opnaa stemmeret for ialfald endel kvinder, om man slog av paa fordringerne. (Stemmeretten — baade den kommunale og den politiske — var imidlertid stadig blit utvidet for mændene.)

Hun fremkom i foreningen med forslag om at man skulde indgaa til Stortinget med et andragende om kommunal stemmeret for kvinder paa de forhenværende stemmeretsbetingelser for mænd. Dette forslag, som en mængde av medlemmerne fandt var en svikten av foreningens program og en krænkelse av jevnbyrdighetsprincippet, ledet til en splittelse, og mange traadte ut av foreningen og dannet en ny stemmeretsforening: Landskvindestemmeretsforeningen, der helt hævdede likhetskravet. Gina Krog gik ut og av som formand, og i hendes sted valgtes Anne Holsen, der indehadde denne stilling til sin død ifjor. Mens Landskvindestemmeretsforeningen blev en landsorganisation med led paa forskjellige steder, kom Kvindestemmeretsforeningen til at staa som en Kristianiaforening, der desuten tælltet endel enkelte medlemmer utover landet. Og hver forening hadde sin raison d'être og arbeidet hver for sig henimot det samme maal. Som bekjendts kunde første seier paa stemmerettens omraade, noteres i 1901, da kvinder fik endel kommunal stemmeret. Kvindestemmeretsforeningens taktik var lykkedes, om det end ikke var dens, men et privat forslag, fremsat av doktor Louise Qvam, som gik igjennem. Men i 1907 indsendte Kvindestemmeretsforeningen to forslag. Det første gik ut paa politisk stemmeret paa samme vilkaar som mænd, det andet, subsidiære, paa politisk stemmeret paa de samme betingelser som kvinderne i 1901 fik den kommunale stemmeret, det vil si paa en viss censusbetingelse. Det sidste forslag bragte seiren hjem. Og efter dette arbeidet Kvindestemmeretsforeningen naturligen kun for at faa fjernet den sidste skranke, og det opnaadde man altsaa først i 1910, da almindelig kommunal stemmeret indrømmedes kvinderne, og i 1913 da fuld politisk stemmeret blev dem tildel.

I 1901 opstillet Kvindestemmeretsforeningen sin egen liste ved kommunevalget i Kristiania. Den omfattet 12 kvinder og 30 mænd. Foreningen og kvinderne bar selv alle utgifter ved agitationen og det oprettede oplysningskontor, og resultatet blev, at *Anna Holsen* og *Ragna Nielsen* indvalgtes i bystyret, mens to andre kvinder blev suppleanter. Ikke saa heldig var foreningen i 1904, da den ogsaa hadde sin egen upolitiske valgliste, og man bare opnaadde at faa valgt en repræsentant, og det en mandlig, mens *Ragna Nielsen* bare rak frem til at bli suppleant.

Kvindestemmeretsforeningens viceformand gjennem alle aarene, og siden juni til i gaar dens formand, *Anna Rog-*

Vi kvinner.

Från styrelsen för den internationella gruppen av Berlins Lyceumklubb ha vi mottagit följande intressanta skildring av de tyska kvinnornas hjälparbete:

"Det är sant, att de där framme vid fronten stå öga mot öga med faran och döden — — men det är kanske ännu värre att, som vi, vara dömda till överksam väntan; jag har aldrig trött, att väntan kunde vara så svår att uthärda."

Denna känsla, som så ofta uttalas i brev från de ännu inom landet varande officerarna, trycker fullt ut lika mycket kvinnorna.

Vi kvinnor vänta med ängslan och spänning på underrättelserna från krigsskådeplatsen i hopp om att varje dag betyder ett steg närmare den efterlängtdade freden. Vi vänta med ännu större ängslan, dag efter dag, timme efter timme på de knapphändiga, så oändligt betydelsefulla blyertsskrivna fältpostbreven, vilkas ankomst eller uteblivande avgör mödrars, hustrurs och trolövades hela levnadslycka. Vi vänta utan klagan och bära den tunga bördan av vår vanmakt gent emot de uppskakande händelser, som drabbat hela kulturvärlden. Några få endast är det förunnat att medverka genom att lindra det utsägliga lidandet därute vid slagfältet.

Man hör om den underbara tapperheten och offervilligheten hos sjuksköterskorna vid fronten; många ha från fältlasarettens råkat i fientlig fångenskap; obekymrade om det dödade kulregnet ha de arbetat tills de sjunkit ned. En tysk sjuksköterska, syster *Elfriede Secherhaus*, har utverkat tillåtelse att medfölja ett ostpreussiskt infanteriregemente till fronten och dela alla strapatser för att omedelbart på slagfältet kunna assistera läkarna.

Så välorganiserad är den tyska sjuksköterskekåren, som tillhör sjuksköterskornas internationella världsförbund, att den, utom till sina egna talrika lasarett, kunde sända ytterligare hundra sköterskor med full utbildning och mångårig erfarenhet till Österrike.

Ringa tycks, vid sidan af sjuksköterskornas hjältedåd, det, som för andra kvinnor

stad, er den eneste kvinde, der har sitet i Norges storting.

Av de 10 kvinder, som for 29 aar siden stiftet Kvindestemmeretsforeningen og var dens kjernetroppe, er flere gaat bort. Den som i de senere aar tok saa mange av de kraftigste tak i arbeidet for kvinders stemmeret, *Anna Holsen*, oplevet desværre ikke at se frugten av sit arbeide helt moden. Hun vandret bort 8 dage for det altsammen var fuldbragt.

Kristiania 30:de Oktober 1914.

Fr. Mörck.

återstår att göra, och dock utgöra de samlade resultaten ett imponerande helt.

Den organiserade kvinnorörelsen, den borgerliga och den socialdemokratiska gemensamt, har redan från början omspannit Tyskland med ett nät av praktisk hjälpsamhet, med åsidosättande av alla andra mål. Genom de av kvinnorna inrättade mathallarna, folkökön och middagsserveringarna bör kostfrågan för hela krigstiden vara tillfredsställande löst; endast få livsmedel ha hittills visat någon prisstegring.

Nyinjättade matlagingskurser ge arbetarkvinnorna tillfälle att använda den ovanliga fritiden till förbättrande av sin husliga kunskap, i det de lära sig beredning av billig, närande kost. Arbetslösheten, som just nu är ett så svårslöst problem i alla land, börjar redan bli mindre kännbar. Den omfattande arbetsförmedlingen visar på en förbättring på arbetsmarknaden, köplusten stiger och härens vinterutrustning selsätter otaliga kvinnohänder med sy- och stickarbete. Kommunerna ha inrättat arbetslöshetsbyråer, till vilka magistraten för det mesta anlitat filialerna av "Der nationale Frauendienst".

Talrika barnavårdsföreningar och krigsbarnkrubbor göra allt för att skydda barnen, vilka, med undantag av dem från de olyckliga gränsprovinserna, som varit utsatta för fientlig invasion, väl torde kunna förskonas från krigets lidande. Likaledes hoppas man att kunna verksamt bekämpa nöden bland mödrarna, att lindra den tragiska lotten av de otaliga kvinnor, som bringa nya liv till mognad medan mannen kämpar på slagfältet. Medlemmarna av "Deutsche Gesellschaft für Mutter- und Kinderrecht" arbeta i de upplysningskontor för mödrar före och efter förlossningen, som upprättats av "Der nationale Frauendienst" i Berlin och förstäder; husvårdsföreningen har fördubblat sina ansträngningar, barnhemmen äro fulla, trots betydande utvidgningar, spädbarnskommittéerna äro otroligt i sin verksamhet. Genom s. k. krigsförmyndarskap ålägga sig många förmögna en frivillig extrabeskatning i det de övertaga underhållskostnaderna för under krigstiden födda barn. Skaror av hjälpsvilliga kappas om att utom den nödvändiga vården för de sårade bringa solsken in i sjukrummen genom besök, blommor, böcker, musik etc.

Påfallande är den ordning, noggrannhet och systematiska reda, vid sidan av medkänsla, gemensam för alla kvinnor i världen, som kännetecknar det av tusentals små byggnadsstenar sammansatta krigsarbete, som de tyska kvinnorna nu fullgöra.

Medan tusentals kvinnor hjältemodigt bära de bittraste förluster, medan tanke och känsla natt och dag äro hos de kära därute, vilkas uppoffrande mod möjliggör det framtida, lugna livet i hemmet, bliva utan stora ord vardagens många plikter uppfyllda.

Också en konflikt.

Ett utkast av *Anna Björkman*.

Sven gick och smålog. Smålog åt sig själv och hela världen. Han undrade, varför han aldrig förr sett hur friskt rönnbärens röda lyser mot en höstblå himmel. Eller varför han aldrig känt, att det är en njutning att andas en klar höstdags tunna luft.

Han fann snart gåtans lösning. Ännu kände han värmen av hennes hands tryckning.

Den tunga dörren slog han upp i vid sväng. Gamla Kristin, som kom med torgkorg i handen, flek i förbifarten en omklappning, vilken hon renderade med ett smickrat: "Jösses, kan man då inte få vara i fred!"

Trappan togs i två, tre skutt. Han behövde en lekfull utlösning av allt det unga kraftöverflödet. Men när hans blick föll på den blankpolerade namnplåten med hans fars aktade namn, sjönk segerstämningen.

En betänksamhetens skugga lägrade sig över den svärmiska pannan. Nu skulle det sägas. Ett ögonblick såg han på situa-

tionen såsom fadern med all säkerhet skulle uppfatta den. Och det ögonblicket var nog för att göra handens grepp kring vredet mycket lent. Och dörren öppnades utan något som helst onödigt buller. När han ögnade den gamla välkända tamburinteriören med paraplystället och galoschhyllans symmetriska fasad och alla knapparna, på vilka de olika ytterplaggen ordnats efter en systematik, som tillämpats från hans barndom, föll humöret under nollpunkten. Men när han famlat sig in i faderns rum och hamnat bredvid stora skrivbordet, kände han kväljningar i strupen och mindes ovillkorligen sista gången han fått underbetyg i skolan, och det gällde att för en mycket oförstående åhörare förnuftigt bevisa, att matematiklärarens fordringar voro orimliga.

Han klämde till med ett: "Vackert väder i dag!" som nödfallsinledning.

Den raka, stela gestalten i skrivstolen jakade tyst, något förvånad över att sonen bröt arbetstimmarnas helgd av en så pass obetydlig anledning. Handen stannade emellertid pennans gång över papperet i avvaktan på konversationens vidare utveckling.

Den unge svettades fram: "Har du sett hur grant rönnbären glöder mot himlens djupblå?"

Det glimtade till i åhörarens allvarliga grå ögon.

"Han är skald", tänkte den gamle med verklighetsmänniskans gränslösa förakt för allt utom den egna erfarenheten. "Han skriver vers om nätterna. Jag har länge anat det av hans ögons svärmiska uttryck.

Den unges blick flek ett barnsligt, hjälplöst skimmer.

"Har far hört, att konsul Brey inställt sina betalningar?" räddade han sig in på neutralt område.

"Han har redan dragit växlar på sitt fadersarv, den dumme pojken", formades i den äldres hjärna, och de fasta dragen ordnade sig i ämbetsmannavecken, under det huvudet klart och kallt sökte göra en kalkyl över de eventuella utgifterna.

Utom sig lät den unge äntligen minan springa.

"Jag har förlovat mig, far", kom det alldeles oförberett.

Där gick en skälvnig över ansiktet framför honom. Det värsta hade således inträffat. Det väntade. Det länge hotande. Nu kom en främmande och tog från honom det sista. En förnimmelse av trötthet och ensamhet lägrade sig i den gamla själen, vars alla ömma känslor ägnats sonen efter moderns bortgång. Känslor, som han aldrig kunnat visa. Och just därför skulle

han i bästa fall hädanefter bli föremål för en aktningfull uppmärksamhet, som plikt och pietet dikterat.

Skrivarhanden vilade dock lika orörligt monumental på papperet. Nu gällde det närmast att rekognoscera terrängen.

"Jag lyckönskar dig", det lät tvunget. "Kanske du låter mig veta din tillkommandes namn."

"Inga Franck."

"Det var ju en lustig tillfällighet. Alldeles samma namn som den galna "suffragetten." Det sista var faderns stående benämning på alla kvinnor, som "lånade" sig åt något slags tjänst i det offentliga. Han pekade åt morgontidningen, i vars spalter ett av "den galnas" föredrag refererades.

Sven var blott en människa. Hans själ skuggades ett ögonblick av associationer om Petri svåra stund, då aposteln förnekade sin mästare. Ett enda ögonblick. Men så sade han: "Det är hon."

Han förnam hur ett öppet ord lättar allt. Feghet och beklämning skingras likt dimmor. Och åter kände han växa inom sig samma jublande kraft, samma segervisshet, samma ungdomliga längtan efter att få kämpa för den älskade. En längtan, som han snart skulle få tillfredsställa.

En kort stund såg det ut, som skulle den fördämning brista, som är av behärskning

Från rösträttsrörelsens brännpunkt.

Redaktör Edwin Björkman berättar.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt anordnade i Stockholm tisdagen den 10 nov. ett angenämt och festligt samkväm å Grand Hôtel. Tillslutningen var livlig, och bland den representativa samlingen av rösträttskvinnor lade man särskilt märke till Ellen Key. Förutom henne räknade Landsföreningen som sin gäst för aftonen redaktör Björkman från Amerika, gilt med en av rösträttsens bemärkta förkämpar därute, mrs Frances Maule Björkman.

Sedan Landsföreningens ordförande, fröken Signe Bergman, förklarade mötet öppnat och hälsat de närvarande välkomna, överlämnade hon ordet åt redaktör Björkman, som i ett kåserande, humoristiskt och på många olika synpunkter rikt föredrag gav en bild av rösträttsrörelsen i Amerika och dess strävanden just nu.

Hr Björkman inledde sitt föredrag med att betona, att den kvinnliga rösträttsfrågan i Amerika ställer sig ganska annorlunda än här, emedan det i små stater med begränsat invånarantal givetvis är lättare att få en lag ändrad och antagen. Talaren gav en liten resumé av frågans läge för ett par årtionden tillbaka, då staterna Wyoming, Utah och Colorado genomförde kvinnorösträtten mera av en slump, och då man varken agiterade eller sysslade med någon egentlig kvinnosak. Den moderna kvinnorösträttsrörelsen tillkom först för en tio eller tolv år sedan, och nu bedrivs ett energiskt och systematiskt arbete för att skaffa även andra staters kvinnor rösträtt. I Ohio till exempel, som räknas till östern, hoppas man på rösträttsens seger, därför att hela staten koncentrerat sig på rusdrycksförbud och man tror att om förbudet går igenom, det även skall föra med sig kvinnorösträtten.

Ohio sänder 22 medlemmar till parlamentet och har därför ett starkt inflytande vid presidentvalen, varför det också blivit kallat the mother of presidents. Den 3 nov. skredo sju stater till omröstning och man har anledning tro, att kvinnorösträtten gått igenom åtminstone i fyra av dessa sju. Sedan hr Björkman ägnat några ord åt de olika partiernas ställning, övergick han till att tala om det, som för oss svenska rösträttskvinnor var av särskilt intresse, nämligen hur kvinnorna i Amerika arbeta. Som ett allmänt omdöme nämnde hr Björkman att kvinnorna alltid varit villiga till förändringar, på så sätt nämligen att de ivrat för skydd för kvinnor, barn och arbetare och även systematiskt genomfört detta i de stater, där de redan ha rösträtt. New York har blivit centralpunkten för

rösträttsarbetet, ty om kvinnorna vunne i den staten, skulle de segra över hela landet. En centralkommitté har bildats som valt mrs Chapman Catt till ordförande och staten är uppdelad i elva distrikt, med en kvinna i varje distrikt som ansvarig ledare. Dessa distrikt uppdelas sedan i ännu mindre och det är en fullständig politisk kampanj som genomförs. Arbetet organiseras så att ledaren håller tal och möten och ser till att en ständig agitation bedrivs inom det distrikt hon har att övervaka.

Genom stora friluftsmöten och de mera tillfälliga och gemytliga s. k. "tvällademötena" i gathörnen, då talarna stiga upp på en liten trälåda för att komma huvudet högre än mängden, ha kvinnorna förstätt att på ett fullkomligt genialiskt sätt hålla sin sak vakent.

Verkningarna av detta deras politiska arbete, fann talaren vara av uteslutande gynnsam art. Man kan nästan säga att rösträttsarbetet varit en gudagåva för hundra tusentals kvinnor, vilka sedan de uppfostat sina barn, varit hänvisade till parasitkvinnans onyttiga tillvaro, men som i arbetet för ett gemensamt mål och sociala omdaningar funnit en utlösning för den verksamhetslust, som är så utmärkt för amerikanska kvinnor. Ett allmänt politiskt uppvaknande har ägt rum bland såväl män som kvinnor, samtidigt med att talaren funnit att kvinnornas ansvar för hemmet och familjen blivit skärpt.

Efter det egentliga föredraget ställde sig hr Björkman välvilligt till åhörarnas disposition i och för besvarandet av frågor rörande rösträttsrörelsen, inte bara i Amerika, utan även i England, där hr Björkman nyss varit på genomresa. Det var hans fasta tro, att kvinnornas rösträttsfråga där redan var de facto avgjord och att man blott måste invänta en lugnare tidpunkt för dess genomförande.

På en fråga rörande de amerikanska rösträttskvinnorna och spritintressena, svarade hr Björkman, att överallt där kvinnorösträtten är genomförd har nykterhetsrörelsen gjort framsteg och överallt där den blivit föreslagen, har den haft spritintresset emot sig.

Någon framställde därefter frågan vem som leder antirösträttsrörelsen i Amerika och härpå svarade hr Björkman ett kategoriskt: "parasitkvinnorna och spritintressena." De senare sky ingen möda för att motarbeta en rörelse, av vilken de ha så mycket att frukta.

Sedan fröken Bergman riktat några vänliga och tacksamma ord till hr Björkman och bett honom framföra de närvarandes hälsning till mrs Chapman Catt intogs en lätt supé, varunder fru Boheman höll tal för aftonens gäster, fröken Ellen Key och redaktör Björkman. I ett humoristiskt och varmhjärtat svar tolkade Ellen Key sina känslor och berättade om den gång då hon

byggt i den gamles inre. Men han tog sig samman. Rodnaden, som steg över det skäggiga ansiktet, var det enda yttre vittnesbördet om den självansträngning det kostade honom.

"Jag hade ändå väntat —"

Men sonen avbröt. Han visste gott vad fadern hade väntat. Att han skulle tagit mera hänsyn till dennes känslor. Att han inte skulle glömma, att individen är skyldig att underordna sig familjen, statens grundval. En hel föreläsning i den gammaldags byråkratiska etik, som fadern ämnat till sonens själföföda. Men som denne med vanlig nonchalans lätt gick in genom det ena örat och ut genom det andra för att i stället dricka ur andra brunnar med det friskt porlande vatten, hans ungdomliga individualism behövde.

Och han nämnde alla de stora ord, som unga läppar älska att uttala, om frihet från förtryck, fysiskt och psykiskt, om individens självbestämmanderätt, själslig jämlikhet och annat sådant.

Den gamle hörde en stund, nästan småleende. Var term kände han igen från sina egna studentår, då till och med hans själ grumlats av den obligatoriska radikalismen. Innehållet hade växlats färg en smula. Annars samma eviga upprepning. Som han var en gammal klok man, förstod han, att

var ny tid fordrar nya formler för sitt tankeinhåll. "Människorna äro som barn, som måste ha nya leksaker", tänkte han. Men på en punkt var han oresonlig. Bara inte just detta, i hans hem.

Hans blick föll på kvinnoporträttet framför honom. Den kanske vekaste strängen i hans gammalmanssjäl sattes i dallring.

Han gjorde en hejdande åtbörd mot bilden.

"Tror du, att din mor skulle lånat sig åt att uppträda på ett sådant möte?"

Sonen smålog. Han såg framför sig moderns veka, litet böjda gestalt. Det fina, skära ansiktet, som kunde rodna som en ung flicka, långt sedan hon inträtt i sin ålders mognad. De klara blå, oskyldiga barnaögonen. De smala, vita händerna.

"Nej", svarade han utan tvekan.

"Jag förstår inte er unga män", fortsatte fadern. "Vi, som nu är gamla, kan kanske inte berömma oss av att på något sätt ha levt vårt liv fullkomligare än ni. Men längst inne i vår själ hade vi i alla fall ett lyckat rum för henne, vår bättre hälft, vår goda genius. Men att se den lilla kvinna, som vi ridderligt ville värna mot allt out, som vi ville se blomma för oss i renhet och oberördhet, delta i politiskt käbbel från de offentliga plattformarna. Ja, du ler åt det

Otto Westerberg.

In memoriam.

Natten till den 4 november avled i Stockholm försäkringsdirektören Otto Westerberg, känd i det offentliga för sitt trägna arbete för federationsrörelsens idé.

Kamrer Westerberg, såsom titeln ljöd under den långa följden av år för denna oförtröttade strävan, var en av de första, som slöto sig till den i slutet av 1870-talet bildade svenska avdelningen av den Brittiska och allmänna federationen, vars mål var avskaffandet av den reglementerade prostitutionen, och under de två första årtiondenas livliga agitationsverksamhet genom möten, föredrag, broschyrer och petitioner var han ständigt i breschen. Utom detta var kamrer Westerberg den av de styrande svenska medlemmarna, som noggrannast följde rörelsen i de olika länderna och genom kongressbesök och resor närmast stod i kontakt med densamma.

Då brukspatron Hugo Tamm 1889 väckte motion i riksuagen om reglementeringens avskaffande, var han i namnvar grad inspirerad av kamrer Westerbergs orubbliga övertygelse och kunskap i ämnet. Efter en ny motion i frågan av Adolf Hedin och Edw. Wavrinsky fattade riksuagen 1903 beslut om skrivelse, vars resultat blev tillfattandet av den s. k. reglementeringskommittén i vars sjuåriga arbete kamrer Westerberg deltog sasom medlem. Jämte professor Johansson reserverade han sig mot kommittémajoritetens förslag — en reservation i full överensstämmelse med federationens principer.

Då dessa rader givit en antydning om den avlidnes verksamhet i denna brännande samhällsfråga, ha de också blivit en resumé i kortaste ord av frågans historia hos oss: intet kan väl bättre betyga den ivriga förkampens verk.

Vårt lands kvinnor, som genom många petitioner och mötesbeslut, och senast genom den på flera orter fattade resolutionen för de båda reservanternas förslag, visat sig uppskatta federationens mål, skola med tacksamhet minnas den bortgångnes gärning.

H. S.

första gången talade för kvinnans politiska rösträtt. Hennes tal bildade en verkningfull och stämmningsrik avslutning på den angenäma festen.

G. H. E.

Nöden bland de belgiska flyktingarna.

En hjälpepedition från I. W. S. A.

Internationella kvinnorösträttsalliansens huvudkontor i London, som allt ifrån krigets början påtagit sig en dryg arbetsbörda genom att hjälpa nödställda kvinnor av främmande nationaliteter, som hamnat i England och att i största utsträckning bereda dessa möjlighet att återvända till sina hemländer, har nu utvidgat sin verksamhet att omfatta även de belgiska flyktingarna i Holland, dessa de allra mest beklagansvärda av krigets alla offer. Tusentals belgare ha tagit sig över till England och där funnit en fristad hos barmhärtiga medmänniskor, men Holland är det land, som fått mottaga huvudmassan av dessa olyckliga. Vad en invasion av mer än 1 miljon flyktingar, utblottade på allt, betyder i ett land med 5 miljoner egna invånare, det kan man förstå, och att det med även den bästa vilja är en omöjlighet för holländarna att hjälpa alla. I Vlissingen, den bekanta överfartsorten till England, som själv har 300,000 invånare, finns 400,000 flyktingar. Nöden är här skriande. För att i någon mån lindra denna, utrustade Alliansens huvudkvarter för en tid sedan ett fartyg med livsförnödenheter att sändas över Kanalen. Resande, som hade passerat Vlissingen, hade berättat om tillståndet där, och på 24 timmar voro livsförnödenheter till ett värde av 500 pund insamlade och fartyget avsänt under Alliansens sekreterares miss Chrystal Macmillan överinseende. Miss Macmillan utverkade myndigheternas tillstånd att föra varorna ur landet utan att behöva betala hamnavgifter och utförseltull. Den engelska L. K. P. R. hade bidragit till fartygets utrustning med flera stora balar kläder, tillverkade på Landsföreningens hjälpbryärer.

Även i vårt land ha initiativ från kvinnohåll tagits för att bistå det nödlidande belgiska folket. Författarinnan Marika Stjernstedt-Nordström har genom tidningen Idun riktat en varm vädjan till den ofrivilliga svenska allmänheten att genom skänkta penningbidrag räcka de nödlidande en hjälpande hand. Likaså har fröken Anna Lindhagen genom pressen tagit till orda för en penninginsamling.

Den 6 november var ett möte anordnat i Stockholm, där en kommitté tillsattes för detta ändamål. Talare vid motet voro riksdagsmannen Edward Wavrinsky, fröken Anna Lindhagen och fru Marika Stjernstedt-Nordström. De som vilja visa sin medkänsla med dem, som i högre grad än alla andra blivit krigets offer, kunna nu få tillfälle att teckna bidrag å listor, som genom kommittén kommer att utsändas.

du kallar frasargument, men som dock är vår själs genomlevda erfarenhet.

Han talade sig varm, då han för en gångs skull lyfte förlåten till själens lönlige rum.

Och som det kunnat bekräfta hans tal, pekade han ännu en gång liksom vädjande åt porträttet, som han lade framför sonen.

"Jamen far, var det inte i självishet, ni tänkte så? Vi ser i vår hustru livskamraten."

Han lyfte sin blick mot sonen. Och förskräcktes. Inte över hans ord, som han knappt brydde sig om att lyssna till. Men vad gick åt gossen? Det var en vuxen mans ansikte, som riktades mot honom. Då han såg munnens energiskt slutna rand — ett arv från honom själv — kapitulerade han i sitt hjärta. Han var för klok att vilja jaga sonen mot en brytning dem emellan. Och för svag att ens vilja ställa honom inför ett val. Det gamla slutna hjärtat kunde aldrig låta bli att ropa efter ömhet.

Med en åtbörd, som fadern aldrig skulle glömma, drog den unge upp ett porträtt ur fickan och lade det bredvid moderns. Ett ansikte, varken vackert eller fult, men med ungdomens och sundhetens charme. Pannan ren och klar. Och de intelligentas ögonen blickade öppet in i den gamles.

"Din fästmö", det var första gången, han

sanktionerade den benämningen, och redan av detta förstod sonen, att han vunnit drabbningen, "ser klok ut och sund och god". — "Och jag tror, hon kommer att göra dig lycklig", tillade han efter en stund halft motvilligt, men driven av sitt skrupulösa samvetes sanningskrav.

"Men", fortsatte han med en förstulen smekning över den bleknade fotografien på skrivbordet, "du skall visst inte tro, att din mor var på något sätt underlägsen din tids kvinnor, inte ens i intelligens. Hon hade aldrig satts i tillfälle att inhämta några större kunskapsmått."

Sonen log på nytt. Fadern och han som ett slags stridande rivaler, var och en i kamp för sin tids kvinnoideal. Det var verkliga en situation.

Och så föll det oundvikliga argumentet: "Men är inte det du nu säger just ett obestriddigt skäl för att kvinnan bör få sättas i tillfälle att fullt utnyttja de krafter —"

För andra gången hejdade fadern honom. I kraft av sitt köns berömda suveräna logik avklippte han: "Min dotter är välkommen i vårt hem, men du får ursäkta, att jag behandlar henne så som jag är uppfostat att umgås med en kvinna och icke förvandlar mitt hem till en lokal, där jag diskuterar tidens frågor med henne — för tillfället inte ens med dig."

Kvinnors uttalanden om kriget.

Frida Perlen, en av de tyska deltagarna i Budapestkongressen, har i sitt hemlandspress haft införd en kraftig vädjan till kvinnorna till förmån för fredsarbetet. Hon börjar med ett citat ur ett brev från Bertha von Suttner till det konstituerande mötet i de tyska kvinnornas fredsforbund sistlidna juni: "Varen hälsade och lyckönskade, ni fredens förkämpar, ty såsom sådana måste ni känna eder. Det blir icke lätt för eder att kämpa för fredsidealerna."

"Nu är denna ädla kvinna borta", säger fru Perlen i sin skrivelse, som också kommit oss till handa, "och hon har icke behövt uppleva världsbranden. — Nu gäller det att visa att vi äro värdiga att mottaga Bertha von Suttners arv. Vi kvinnor, vi Europas mödrar, äro kallade därtill. Vi kunna och vi måste verka för att detta krig blir det sista i Europa och att det snart måtte upphöra.

I kvinnor, I kunnen i sanning bliva kulturfrämjare genom nytt arbete för den kultur, som nu trampas ned på slagfältet. Aldrig var en organisationstänke mäktigare och viktigare än fredsörelsens. Ännu en uppgift kunnen I fylla. Låten ej det hat, som besjälar de krigförande nationernas män, tränga in i edra hjärtan och i edra barns, utan verken mildrande, där I kunnen, ty också det är ett kulturarbete. Då detta krig är slut — vi hoppas att det måtte ske så snart som möjligt — behöva de krigförande folken varandra för sin handel och sin industri, men även för utbyte på konstens och vetenskapens område, vilket i sanning är internationellt. Hur skall det gå med oss om detta hat skall växa sig ännu djupare. Tänk på internationella läkarekongresser, som skola verka välsignelsebringande för hela mänskligheten, tänk på alla andra vetenskapliga sammankomster. Vi kunna väl icke spanna taggtråd omkring våra länder. Vi skola andligen bli mycket fattigare å alla håll, om vi avbryta vårt andliga utbyte. Därför, I kvinnor, underblåsen icke hatet utan prediken försöning. Över nationalitetens känslan står mänskligheten.

Visen, I kvinnor, att I ären mogna, att I haven rätten och plikten att tillropa edra nationer: "Krig mot kriget."

Gråten icke i stilla kamrar, utan yrken på eder rätt som fria medborgare, på lika bestämmelserätt i parlamenten, så skola framtidens krig bli en omöjlighet, endast den som är medveten om sin makt kan segra. Våra segrar skola icke vinnas på slagfältet, de skola medverka till att föra mänskligheten högre."

"När kommer Fredrika-Bremer-statyn?"

Under rubriken: "När kommer Fredrika-Bremer-statyn?" infördes i slutet av oktober i "Dagen" ett svar på denna av redaktionen uppställda fråga. Det påpekades däri, att den till kommittén hittills influtna summan redan är ganska betydlig, ehuru mycket mer ännu behöves. Och en förklaring gives varför kommitténs aktion under det senaste året icke varit av samma intensitet som under det föregående. Kvinnornas ekonomiska krafter hava nämligen detta sista år tagits i anspråk av en insamling, som måste föreliggas avslutad vid en bestämd tidpunkt och vilken även den gagnade kvinnornas sak — insamlingen till ett kvinnornas hus vid Baltiska utställningen. — Denna höst ämnade staty-kommittén åter börja ett livligare arbete, då den rådande kristiden inträdde och tvingade att ännu en gång uppskjuta. "En mängd kvinnor blevo nödsakade att organisera sig för att bistå de nödställda hemmen", slutar artikeln, "och Fredrika-Bremer skulle helt visst också varit den första att säga, att i dessa dagar måste detta arbete gå främst."

K. H. af S.

Arbetet ute i landet

Falu F. K. P. R. anordnar varje onsdag kl. 5—8 e. m. å Stadshotellet "stickaftnar", då medlemmarna förfärdiga allehanda yllepersedar för landstormens utrustning, såsom sovmoössor, halsbindor, muddar, strumpor m. m. Materialier och modeller tillhandahållas, men bekostas av den enskilde efter råd och lägenhet. Någon medlem ansvarar för underhållning i form av musik, uppläsning av aktuella artiklar, inledning av diskussion m. m. Genom betalning av en kopp kaffe å 40 öre erhålles lokal och belysning.

Gävle F. K. P. R. anordnade den 5 nov. ett möte å Husmoderskolan. Mötet, som var talrikt besökt, präglades av en högtidlig och angenäm stämning. Föreningens sekreterare och vice ordförande, fröken Anna Sundbom, höll ett varmhjärtat och gripande minnestal över föreningens den 8 mars 1914 avlidna ordförande, fru Klara Lindh, och en lista för penninginsamling till "Klara Lindhs minne" framlades omedelbart till påtecknande. Val av styrelse företogs. Till ordförande valdes fru Gerda Modén, sekreterare fru Sigrid Hofrén, vice sekreterare majorskan Anna De Maré-Svensson, kassaförvaltare fröken Ester Forszell. Övriga medlemmar i styrelsen blevo: fru Natalia Eriksson och fröken Ester Kling. Till suppleanter valdes fröknarna Lisa Pihlblad, Hanna Vestling och Aina Egelin. Till fröken Sundbom, som av brist på tid av sagt sig sekreterarebefattningen, riktade majorskan Svensson några varma ord, framförande föreningens tack för hennes mångåriga, intresserade och utmärkta arbete inom föreningen. Fru Natalia Eriksson uppläste några utdrag ur broschyren: "Kvinnornas rösträttsfråga inför Första kammaren 1914", som väckte tacksamhet och munterhet, allt efter innehållet. Majorskan Svensson redogjorde för uppvaktningen hos statsministern den 2 juli 1914. Samkvämet avslöts med en enkel supé, vid vars slut vice sekreteraren i föreningen entusiastiskt talade för freden, uppmanande kvinnorna att opponera sig, att protestera mot det fasansfulla människolaktandet, som nu som bäst pågår i den s. k. civiliserade världen. Föreningsmedlemmarna skildes åt med upplivad håg till fortsatt arbete för föreningens utveckling.

Huskvarna F. K. P. R. anordnade måndagen den 12 okt. ett samkväm för föreningens medlemmar. Fröken Planting Gyllenbåga inledde diskussion om huru kvinnorna inom F. K. P. R. under den nuvarande kristiden kunna inrikta sin verksamhet på samhällsligt arbete. Diskussionen, som fördes under samkvämet gång, resulterade i följande beslut: varannan måndag skola föreningens medlemmar samlas och sy handarbeten till försäljning. Behållningen skall tillfalla ett visst ändamål, varom föreningen senare beslutar. Förslag om ungdomsverksamhet inom föreningen framlades även och diskuterades. Man beslöt att göra ett försök med en dylik och till följande måndag inbjuda unga flickor i Huskvarna. — Måndagen den 19 okt. samlades på inbjudan från F. K. P. R. ett par hundra unga flickor i F. K. P. R:s hörsal till en Fredrika-Bremer-afton med föredrag, uppläsning, sång och musik. Dylika aftnar komma att anordnas varannan måndag, då flickorna syntes med glädje och intresse omfatta idén.

Karlskoga F. K. P. R. har haft sitt första höstsammanträde, varvid ett sakligt och värderikt föredrag hölls av fil. kand. fru Ebba Danielsson, Bofors. Därjämte beslöt föreningen taga initiativ till bildandet av ett Kvinnornas uppåd och söka intressera de övriga kvinnoorganisationerna på platsen därför. Det lyckades också, och vid ett möte mellan styrelserna i de olika föreningarna bildades ett uppåd även i Karlskoga. En kommitté utsågs med två medlemmar från var och en av föreningarna, Första majblomma, F. K. P. R., Röda korsets kvinnoförening, Socialdemokratiska kvinnoklubben och Vita bandet. En hjälpbyrå har öppnats, och man planerar aftonunderhållningar, så väl offentligt som i hemmen, för att erhålla nödiga medel. Närmast inrikta arbetet på landstormens utrustning.

Karlskrona F. K. P. R. hade måndagen den 2 november sitt ordinarie årsmöte och

på samma gång firade föreningen sin tio-åriga tillvaro. Egentligen hade man ämnat att vid detta tillfälle ställa till en större fest med stort offentligt möte — men då var det andra tider. Nu beslöt man att i stället företaga en insamling till förmån för slumstrårnas hjälpverksamhet inom samhället — en idé som omfattades med stort intresse av föreningens medlemmar. Men blev det inte en stor fest, så såg det dock synnerligt festligt ut i den rikt blomsterprydda och med rösträttsflaggor dekorerade salen, och en hjärtlig och angenäm stämning präglade hela mötet. Sedan valen blivit förrättade redogjordes för uppvaktningen hos statsministern den 2 juli — och sedan en av medlemmarna föredrag ett par vackra sånger, talade fröken Sigrid Kruse om tioårsminnet och gav en kort återblick av de tio årens arbete inom föreningen. Därefter vidtog ett angenämt samkväm med teservering, sång och tal. Fru Augusta Tonning hade gjort oss det nöjet att komma till vår fest och telegram avsåndes till fru Ann Margret Holmgren, som bildat föreningen och till Landsföreningens ordförande fröken Signe Bergman.

Kopparbergs F. K. P. R. höll söndagen den 1 november sitt sedvanliga höstsammanträde, då bland annat styrelse för nästa arbetsår utsågs. Härtill omvaldes fröknarna Maja Forsslund, Maria Lejdström, Frida Elwing och Anna Arvidsson samt nyvaldes fru Andersson med fruarna Maria Löf och Lina Lövgren som suppleanter. Den 24—25 nov. kommer genom föreningens förmedling att anordnas tvänne föreläsningar i samhällskunskap, varom vidare meddelas. Därjämte beslöt föreningen att i någon mån söka hjälpa nödställda familjer genom beklädning åt barnen.

Motala F. K. P. R. hade den 2 nov. årsammanträde. Till ledamöter av styrelsen omvaldes fru M. Ekman, ordf., fru Thörnqvist, v. ordf., fröken Wijkmark, sekr., fröken Wallén, kassaförvaltare, och fröken Olga Johansson, v. sekr. Revisorerna, fru Theorin och fröken Anna Gustafsson, omvaldes med fröken Anny Gustafsson och fröken Hilma Holmqvist som suppl. I medio av månaden kommer fröken Ellen Key att på föreningens inbjudan hålla föredrag här och i samband därmed firas föreningens 5-årsfest.

Rönninge-Tumba rösträttsförening avhöll sitt årsmöte i Tumba söndagen den 18 oktober under fru M. Bolins ordförandeskap. Styrelse och revisionsberättelserna upplästes och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Valen utföll så, att styrelsen och dess suppleanter i sin helhet omvaldes; revisorer blevo fröken Elin Kindblad och fru Ester Bergvik. Till medlem av centralstyrelsen omvaldes fru M. Bolin samt till suppleant fru A. Wahlström. Till slut beslöt att inköpa 50 exemplar av flygskriften "Kvinnornas rösträttsfråga inför Första kammaren 1914", för att gratis utdelas inom föreningen.

Sandvikens F. K. P. R. hade den 27 okt. möte för sina medlemmar. Ordföranden redogjorde för rösträttsfrågans behandling vid årets riksdag. Fröken M. Ljungqvist läste "Sånger i kyrktornet" av Verner von Heidenstam och fröken L. Nilsson "Herthas dröm" av Fredrika Bremer. Föreningen beslöt att för årets sista kvartal prenumrera å ett antal exemplar av Rösträtt för kvinnor att försäljas som lösnummer.

Strömstads F. K. P. R. hade den 3 nov. ett ganska talrikt besökt sammanträde, då styrelse för 1915 valdes. Denna fick följande sammansättning: fru Anna Hellborn, ordf., fru Trina Hansson, v. ordf., fröken Gurli Jacobson, sekr., fru Edit Knutsén, v. sekr., och fru Amanda Hauge, kassör, samt till suppleanter fru Blända Hålkedal och fröken Tyra Johansson. Till revisorer valdes fru Emelia Johansson och fröken Maria Karlson, och till suppleant fru Anna Wikström. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Anna

Brev från samhällskursen.

Vid avsändandet av mitt förra brev stod jag färdig att börja samhällskursen i Eksjö. Där, såväl som på föregående platser, omfattades den med intresse, och åhörarantalet ökades för varje föredrag. Att Rådhusalen upplåtits till kursen innebar redan det ett visst erkännande åt kvinnornas upplysningsarbete och en tendens att stödja detsamma. Tillika bar det vittne om den aktning Eksjö F. K. P. R. åtnjuter. Efter sista föredraget var jag av rösträttsföreningens styrelse inbjuden på samkväm med supé. Folkpensioneringen tycktes vara det ämne, som samlat de flesta åhörarna. Sedan ha kurser hållits i Forserum, Malmbäck och Sävsjö. Särskilt på de två sistnämnda platserna har förmärkts stor tillslutning och livligt intresse. På dessa platser ha föredragen hållits i godtemplarlokaler. Ehuru F. K. P. R. ännu ej finns på någotdera stället, har jag visats den största vänlighet och hjälpsamhet samt blivit ombedd att till L. K. P. R. framföra mina åhörares tacksamhet för att kurs hållits på deras ort. Med en varm önskan att föredragen kunnat väcka kvinnorna till intresse för de berörda ämnena har jag lämnat Forserum, Malmbäck och Sävsjö. Nu återstår Vetlanda, Markaryd samt ett sista föredrag i Forserum. I Sävsjö voro flere män så varmt intresserade av kvinnans rösträtt, som om det gällt deras egen, och uttalade öppet sin uppfattning, att ifall kvinnorna ensamma hade stiftat lagarna och i sina bestämmelser varit så orättvisa mot männen, så hade kvinnorna för länge sedan blivit avsatta från styret. De kunde inte tänka sig annat än att alla kvinnor skulle enas om kravet på rösträtt. Få se hur många kvinnor, i Sävsjö och annorstädes, som lägga dessa tänkvärda ord på hjärtat.

Emma Aulin.

För att vid den Bergman-Österbergiska kommitténs sammanträde efter centralstyrelsemötet i januari kunna planlägga samhällskurserna för år 1915, vore det önskvärdt att de föreningar, som inom sina respektive län önska kurser under nästa år, ville vid föreningarnas novembermöten behandla denna fråga. E. P.

Hellborn och till suppleant fröken Gurli Jacobson samt till pressombud fröken Hilma Normann. På V. U:s förslag upptogs till diskussion frågan om arbetssättet för nästa år. Mötet beslöt att fortsätta diskussionen på nästa möte, som skall hållas i december.

Sundsvalls F. K. P. R. hade sitt första sammanträde för hösten onsdagen den 28 okt. Fröken Elin Wahlqvist lämnade en redogörelse för de viktigaste politiska händelser i sommar, som stodo i samband med rösträttsfrågan. Hon betonade därvid att Föreningarna för kvinnans politiska rösträtt enligt centralstyrelsens beslut förhållit sig neutrala i valstriderna. Mot denna neutralitet strider dock ej att enskilda medlemmar som privatpersoner tagit del i valarbetet inom resp. läger. Särskilt hade högerkvinnorna för första gången gjort en verksam insats i det arbetet. Ordf. redogjorde därefter för uppvaktningen hos statsministern i samband med opinionsyttringens överlämnande till riksdagen samt för rösträttsmotionens öde i riksdagen. Med avseende på rösträttsföreningens arbete beslöt, att medlemmarna skulle kraftigt stödja Kvinnornas uppåd och sammankomma till arbetsaftnar, varvid läsning av lämplig litteratur av instruktiv art skulle förekomma. Slutligen beslöt mötet utlysa ett allmänt kvinnomöte för dryftande av kandidatfrågan vid stundande stadsfullmäktigval.

SKODON

köpas ovillkorligen fördelaktigast hos

Fabrikslagret RECORD

32 Gamla Kungsholmsbrogatan 32 — Stockholm.

Advokattfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER

Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) Stockholm.

FAMILJERÄTT

(Arvs- och Aktenskapstvister, Boskillnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag. FERM EXPEDITION. MODERAT ARVODE.

Östermalms Sjuk-, Vilo- & Förlossningshem

12 Floragatan STOCKHOLM, 2, 3 o. 4 tr. (hiss). Telefoner: Riks 90 12. Allm. 12 50.

Läget för sjuk-, vilo- och förlossningshemmet är tyst och ostört. Soliga rum. All nutida komfort. Operationsrum. Badrum, med fullst. elektr. ljusbad, med eller utan massage, även för andra än hemmets patienter.

De strängaste fordringar på hygien uppfyllas. Telefoner i varje våning. Gott dietiskt bord. Fritt val av läkare och akuschörka.

Ref.: Dr. E. O. HULTGREN, Dr. ARTHUR FÜRSTENBERG, Dr. ARNOLD JOSEFSON. Föreståndarinnan HILMA FREDLUND, f. d. föreståndarinnan vid Stockholms sjukhem, Skuru o. vid Drottninghuset.

P. A. Collijns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

(A. F. 1448).

Riks. Tel. 11015
Allm. Tel. 11718

Stockholms Inkasseringbyrå
Stockholm.
Expeditionstid 10-4

Beridarebansgatan 17

Juridiska uppdrag.
Soliditetsupplysningar.
Placering av prima inbetygningar.
Försäkringar alla slag.

INKASSO-TAXA: 1 procent (minimum Kr. 1.-) jämte porton och direkta utgifter, när laga åtgärder icke behöva vidtagas.

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.
Huvudaffär: DROTTNINGGATAN 30.

Filialer: Humlegårdsgatan 11, S:t Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.

Blushasaren "SVEA"

57 Karlbergsvägen 57 (hörnet av Vikingagatan).
Allm. Telefon Vasa 886.

Beställningar & finare och enklare klädningar och blusar.
Förklassigt arbete garanteras

Stockholms Blusbasar

81 A DROTTNINGGATAN
Ständigt lager av: Damblusar i alla prislägen. Största sortiment av strandkottor. (Beställningar även efter mått.) Klädningar och dräkter på beställning.
Tyger på lager. Allm. Tel. 148 78

I öfver 40 år hafva symaskiner tillverkats vid Husqvarna och fabriken har under hela denna tid målmedvetet arbetat på fabrikkets förbättrande. Resultatet häraf har också blifvit att

Husqvarna
Symaskiner

numera räknas bland de främsta som frambringas. De tillverkas i flera typer och utföranden, så att de kunna erhållas efter hvars och ens behof samt säljas såväl kontant som på förmånliga afbetalningsvillkor

DAMER! SEN HIT!

Fru Östman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg 21 III tr., tillklippnings- och avprovningsbyrå för allt vad till barn- och damkläder hör. För damer som vilja se sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bli till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 3 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7-9 e. m.
Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 10131.

Svenska Bokföringsbyrån

Vasagatan 52, 1 tr. Kontorstid 10-2 e. m. Åtager sig förande av lagenliga räkenskaper efter nytt, dubbel bokf. system för handel, industri, hantverk, lantbruk m. fl. fr. 2 kr. pr mån. BOKSLUT, REVISIONER och deklarationer utföras raskt till moderata pris. UPPLÄGGER BOKFÖRINGAR för alla branscher efter moderna, arbetsbesparande metoder. LÄMNAR RÅD i bokföringsarbete.

Kappor, Promenaddräkter, Klädningar & Barnkläder

förfärdigas. Valsittande, gott arbete och billiga priser. OBS! Promenaddräkter - efter beställning från 45 kronor. -
Lovisa Lundgren
Engelbrektsgratan 12 Allm. Tel. 64 00.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor!

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola

(f. d. Villa Hult, Kneippbaden)

AFFÄRSREGISTER

Hulda Johansson

Rydsbo, Landsvägen 18, 1 tr., Sundbyberg
mitt för Apoteket
emottager såväl finare som enklare sömnad såsom klädningar, blusar, promenaddräkter, ulstrar o. barnkläder.
Allm. Tel. Sundbyberg 398.

Vid behov anlita
Nykterhetsvännernas
Expressbyrå, Kocksgat. 37
(Hörnet av Nytorsg. och Kocksg.)
Allm. Tel. 3330. Rikst. 9706.

VAR OCH HUR?

Grevturegatan 24 B
RÅDFRÅGNINGSBYRÅ
Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.
Juridiskt biträde lämnas.
R. T. 12680. Anna M. Rettig A. T. 18154.

Barnmorskan
Karin Kindvall
Roslagsgatan 20, Stockholm.
Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.
Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 22445

A. M. PETTERSON

S:t Paulsgatan 2 B, Allm. Tel. 30114
Försäljer och reparerar KÄPPAR och PARAPLYER
Renovering av Galanteri- och Konstarbeten av Ben, Sköldpadd och Färlemor m. m.
Välgjort arbete garanteras.

KARL ERIKSSON

KLARABERGSGATAN 40, 1 tr., (Hiss)
1:a klass Herr- & Damskrädderi

Gentlemans taylor.
Tailleur pour dames.
Dräkter och kappor
senaste pariserstil fr.
kr. 60: - utföres
under full garanti.

Allm. Tel. 236 05 Riks Tel. Norr 507

Bad-Caféet

Malmorgsgatan 3
Rekommenderar sina goda frukostar, middagar och supéer till moderata priser.
A. T. 9774. Vördsamt Ch. Skoglund.

Obs. Syster Frideborgs
Sjuksköterskebyrå
Även Sjukhem
R. t. Vasa 99 Kungstensg. 22, 1 tr. A. t. 236 72.

Damhattar

såväl eleganta som enklare, Barn- och Konfirmandhatter (fina och billiga), sorghattar och sorgartiklar alltid på lager. Vinterhatter realiseras. Götgatan 20, 1 tr., Stockholm, f. d. Stortorget 8, 1 tr.

Anna Lindgrens
HEMBAGERI
Gamla Stockholmsgatan 11, Södertelje
Rekommenderas.
Södertelje Allm. Tel. 674.

Ivar Grönqvist

HEER- & DAMSKRÄDDERI
Östermalmgatan 25-27 (Hemgården). Allm. tel. 260 02
Utför beställningar och reparationer av alla sorters Herr- och Damkläder till billiga priser.
Beställningar utföras även när tyg tillsläpps.

Emma Hagelins Syateljé

för finare såväl som enklare klädningar och blusar.
Hornsgatan 45, 2 tr.
Allm. Tel. 1774. Hiss.

E. H. Karlssons

BEGRAFNINGSBYRÅ
29 Klara N. Kyrkogata (2:dra huset fr. Kungsg.)
ombesörjer begravningar. Order från landsorten expedieras skyndsamt. A. T. 8409. Riks N. 7 09.

Vaxholms Hotell

rekommenderas, inackordering mottages.
Vördsammast AUGUSTA KARLSSON.

Rättegångar

bouppteckningar, arvstvister, boskillnad, äktenskapsförord, lösöre köp, testamente, skilsmässor, barnuppföstringsmål, inkasseringar m. m. utföras fort o. billigt av
VÄRMLANDS ADVOKAT-INKASSOBYRÅ
R. T. 37 12. Götgatan 33, III tr. A. T. Br. 2900
Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

SKÅNSK MAT

Pensionat Malmgren
Olovsgatan 3, 2 tr.
God och billig hel- och måltidsinackordering på kortare eller längre tid. Allm. Tel. 142 56.
Skånsk Fru.

Amatörer!

Framkalla. Ytterst billigt. Kopiera.
Prima utföranden. Kopieringsanstalten Gamla Kungsholmsbrogatan 15-17. 3:dje huset från Drottninggatan.
Tel. Br. 82 45. STOCKHOLM.

Ovanligt billiga priser!

Till och med den 1 Juni. Från 2 kr. pr duss.
Ny modern fotograf-salong KRONAN
har i dagarna öppnats i Folkungagatan 12 A, 1 tr.
Välgjort arbete, prima material och reel behandling utlovas. Förstoringar billigt!

Damhattar

pressas, tvättas. Tagel- och flät. hattar sys om efter nyaste modeller. Panamahattar tvättas omsorgsfullt. Kom i tid.
HATTFABRIKEN
Klara Östra Kyrkogata 5, 1 tr.

Tjänstebyrå "Idun"

Storgatan 8. - Allm. Tel. 77 48. - Stockholm.
Förmedlar platser åt kvinnor i alla branscher
Inh.: Augusta Weman.

DAMERNAS

speciella uppslagsbok, oombärlig för alla Aldrar, erhålles då Kr. 1.30 insändes i postanvisning till
SVENSKA BOKEXPOSITIONEN
STOCKHOLM C.

EDLA SEVERINS SYATELIER

för finare klädningar och blusar.
Hornsgatan N:o 26, 2 tr. t. v.
Allm. Tel. Söder 53 43. STOCKHOLM.

Fort, väl och billigt

får Ni det, om Ni låter sy Edra kläder hos
ANNA JOHANSSON
56 Kungstensgatan, Stockholm.
Telefon Vasa 90 24.

Frida Janssons HEMBAGERI

14 Kommandörsgatan 14
Beställningar & tårter och Namnsdagskakor emottagas.
Allm. Telefon 29 31.

Damgarderoben

48 Upplandsgatan 48
ALLM. TEL. 287 25 - STOCKHOLM
REKOMMENDERAS.

O. F. Nordströms

A. T. 11806 DAMSKRÄDDERI A. T. 11806
47 Westerlånggatan 47, 2 tr.
Modernt snitt! Snabbt utförande! Billigaste priser

Hilma Säflund

STOCKHOLM
TORSGATAN 23 Allm. Tel. 141 08
Lager av Klädda Damhattar o. Sorgsaker.
Tillverkning av Konstgjorda Blommor.

Ring upp Ilexpressen

KARL MOBERG
26 Jakobsbergsgatan 26, Stockholm. Rikstelefon 67 43.
Stihms Telefon 65 03, 116 86
vid behov av
llbud, Transporter, Emballeringar, Flyttningar och Magasiner.

Fröken Bjurholms Privata Förlossningshem,

Norrullsg 37, III tr., h., Stockholm. God inack. och vård. Tyst och ogenerat. Läkare, specialist.
Allm. Tel. Vasa 27 15. Riks Tel. Vasa 416.

Hantverksskolan för Blinda Kvinnor

STOCKHOLM
Klara Östra Kyrkogata 3. Allm. Telefon 211 37
Tillverkar alla slags korgarbeten. Rottingsflätning.
Billigt och starkt garanteras.

BLOMKRUKOR

köpas bäst och billigast hos
I. M. MALMGREN
Allm. Telefon 558. Södertälje.

1:sta Klass Damskrädderi.

Garanteras välgjort och valsittande arbete till moderat pris.
MATH. PETTERSSONS DAMSKRÄDDERI
48 STUREGATAN 48. Allm. Tel. 193 14.

Bada

Elektr. Ljusbad, Massagebad, Varmbad, Halvbad
4 Södermalmstorg 4.
2 tr. (Hiss.) Allm. Tel. 15 47.

MÄRKNINGS-ATELIEREN

24 Mästersamuelsgatan 24
STOCKHOLM Allm. Tel. 203 25
Märkning för maskin, Hålsömnad och Stopning av duktyger samt Fällning emottages. Obs. Rockmonogram.
Välgjort arbete! Billiga priser! Ingeborg Lindeberg.

Lotten Janssons

Hem- och Finbageri
20 B GREVTUREGATAN 20 B
Allm. Tel. 183 59
Obs! Endast första klass ingredienser. Alla slags Kakor och Tårter på beställning.

Juridiska Inkasso- & Advokatbyrå

Mästersamuelsg. 37, Stockholm. Effektivaste Inkasseringbyrå. Rättegångar, soliditetsupplysningar, boutredningar, skilsmässor och alla juridiska uppdrag. Billigt o. punktligt. R. t. 1105 A. t. Br. 85 15.

börjar den 1:sta Februari. Ämnena äro Husmoderskurs med enklare och finare matlagning. Skicklig kokfru undervisar i den finare matlagningen. Examinerad lärarinna i den enklare samt i teori. Övriga ämnen äro Sång, Musik, Målning, Språk (infödda lärarinnor), Konstslöjd, Kläd- och Linnesömnad, Handarbeten, Samaritkurs. Alla ämnen äro valfria. OBS! Den enda skola i Stockholm med helpension och där eleverna samtidigt ha ett gott hem. Unga flickor, som skola vistas i Stockholm, mottagas i helpension. Skolan är inrymd i ett nytt modernt hus invid Strandvägen. Begär prospekt, vari utförliga upplysningar lämnas och där referenser av föräldrar till från skolan utgångna elever finnas intagna.
Adr. E. HULTS KVINNIGA UTBILDNINGSSKOLA, Artillerig. 6, 2 tr., Stockholm. R T 11886 A T 289 40